

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 De his tribus causis quæ ponuntur. 1. Ioann. 3. s. concupiscentia
oculorum, concupiscentia carnis, & superbia vitæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

tra ordinem rationis vis concupiscibilis, aut irascibilis aliqua passione afficitur, & per hoc impedimentum praestatur modo praedicto debita actioni hominis, dicitur peccatum esse ex infirmitate. vnde & Philosophus in 1. Ethic. comparat incontinentem paralytico, cuius partes mouentur in contrarium eius quod ipse disponit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut quanto fuerit motus fortior in corpore praeter ordinem naturae, tanto est maior infirmitas: ita quanto fuerit motus fortior passionis praeter ordinem rationis, tanto est maior infirmitas animae.

AD SECUNDVM dicendum, quod peccatum principaliter consistit in actu voluntatis, qui non impeditur per corporis infirmitatem. Potest enim qui est corpore infirmus promptam habere voluntatem ad aliquid faciendum, impeditur autem per passionem ut supra dictum est. vnde cum dicitur peccatum esse ex infirmitate, magis est referendum ad infirmitatem animae, quam ad infirmitatem corporis. Dicitur tamen etiam ipsa infirmitas animae, infirmitas carnis, in quantum ex conditione carnis passionnes animae insurgunt in nobis, eo quod appetitus sensitivus est virtus utens organo corporali.

AD TERTIVM dicendum, quod in potestate quidem voluntatis est assentire, vel non assentire his, in quibus passio inclinatur: & pro tanto dicitur noster appetitus sub nobis esse, sed tamen iste assensus, vel dissensus voluntatis impeditur per passionem modo praedicto.

ARTICVLVS IIII.

Utrum amor sui sit principium omnis peccati.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod amor sui non sit principium omnis peccati. Id enim quod est secundum se bonum & debitum, non est propria causa peccati: sed amor sui est secundum se bonum & debitum. unde praecipitur homini, ut diligat proximum sicut seipsum. Leui. 19. ergo amor sui non potest esse propria causa peccati.

¶ 2 Præ. Apostolus dicit Rom. 7. Occasione accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. ubi gl. dicit, quod bona est lex, quae dum concupiscentiam prohibet, omne malum prohibet. quod dicitur propter hoc, quia concupiscentia est causa omnis peccati: sed concupiscentia est alia passio ab amore, ut supra habitum est. ergo amor sui non est causa omnis peccati.

¶ 3 Præ. August. super illud Psal. Incensa igni & suffossa, dicit quod omne peccatum est ex amore male inflammante, vel ex timore male humiliante. non ergo solus amor est causa peccati.

¶ 4 Præ. Sicut homo peccat quandoque propter inordinatum sui amorem, ita etiam interdum peccat propter inordinatum amorem proximi. ergo amor sui non est causa omnis peccati.

SED CONTRA est, quod August. dicit 14. de ciuit. Dei, quod amor sui usque ad contemptum Dei facit ciuitatem Babylonis: sed per quodlibet peccatum pertinet homo ad ciuitatem Babylonis. ergo amor sui est causa omnis peccati.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, propria & per se causa peccati accipienda est ex parte conuersionis ad commutabile bonum, ex qua quidem parte omnis actus peccati procedit ex aliquo inordinato appetitu alicuius temporalis boni. Quod autem aliquis appetat inordinate aliquod temporale bonum, procedit ex hoc, quod inordinate amat seipsum: hoc enim est amare aliquem,

velle ei bonum. Vnde manifestum est, quod inordinatus amor sui est causa omnis peccati.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod amor sui inordinatus, est debitus & naturalis, ita scilicet quod velit sibi bonum quod congruit: sed amor sui inordinatus, qui perducit ad contemptum Dei, ponitur esse causa peccati, secundum Augustinum.

AD SECUNDVM dicendum, quod concupiscentia qua aliquis appetit sibi bonum, reducit ad amorem sui, sicut ad causam, ut iam dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod aliquis dicitur amare & illud bonum quod optat sibi, & se, cuius bonum optat. Amor igitur secundum quod dicitur eius esse quod optatur, puta, quod aliquis dicitur amare vniuersam pecuniam, recipit pro causa timorem, qui pertinet ad fugam mali. Omne enim peccatum procedit ex inordinato appetitu alicuius boni, vel ex inordinata fuga alicuius mali: sed utrunque horum reducit ad amorem sui. Propter hoc enim homo, qui appetit bonum, vel fugit mala, quia amat seipsum.

AD QVARTVM dicendum, quod amicus est qualiter ipse: & ideo quod peccatur propter amorem sui, videtur propter amorem sui peccati.

ARTICVLVS V.

Utrum conuenienter ponantur cause peccatorum concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod conuenienter ponantur cause peccatorum concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quia secundum Apostolum 1. ad corinthios. ult. Radix omnium malorum est cupiditas: superbia vitæ sub cupiditate non continetur, ergo non debet poni inter causas peccatorum.

¶ 2 Præ. Concupiscentia carnis maxime excitatur oculorum excitat, secundum illud Dan. 13. Specta decepit te, ergo non debet diuidi concupiscentiarum in concupiscentiam carnis, & concupiscentiam oculorum contra concupiscentiam carnis.

¶ 3 Præ. Concupiscentia est delectabilis appetitus, ut supra habitum est: delectationes autem continentur non solum secundum uisum, sed etiam secundum alios sensus. ergo deberet etiam poni concupiscentia auditus & aliorum sensuum.

¶ 4 Præ. Sicut homo inducitur ad peccandum ex inordinata concupiscentia boni, ita et ex inordinata concupiscentia mali. ut dictum est: sed nihil hic enumerat peccatum fugam mali, ergo insufficienter cause peccatorum tanguntur.

SED CONTRA est, quod dicitur 1. lo. 2. Omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis, aut est concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. In mundo autem dicitur aliquid esse propter peccatum. vnde ibidem dicit, quod totus mundus in maligno potestus est. ergo praedicta tria sunt cause peccatorum.

RESPON. Dicendum, quod sicut iam dictum est, inordinatus amor sui est causa omnis peccati. Inordinatus amor autem sui includitur inordinatus appetitus alicuius boni, unusquisque enim appetit bonum ei quem amat. Vnde manifestum est, quod inordinatus appetitus boni est causa omnis peccati. Bonum autem dupliciter consideratur: scilicet obiectum sensibilibus appetitus, in quo sunt animae passionnes, quae sunt causa peccati. Vno modo absolute secundum quod est obiectum concupiscentiarum, modo sub ratione ardui, prout est obiectum irascibilitatis, ut supra dictum est. Est autem duplex concupiscentia, sicut supra habitum est. Vna quidem naturalis, quae est eorum, quibus natura corporis sustentatur, quantum ad conseruationem indiuidui, sicut etiam & potius

Et. 9. eth. c. 8. circa princ. 29. 5.

Art. 1. huius quæst.

In corp. art. 2. ar. 1. & 2.

In ar. 5. cor. & q. 94. ar. 2. ad 3. & 2. 2. q. 25. ar. 7. ad 1. & q. 6. 153. ar. 5. ad 3. & 2. di. 42. q. 11. ar. 1. cor. & mal. q. 8. ar. 1. ad 19.

est Aug. de spiritu & li. cap. 4. circa med. 1. 3.

q. 11. ar. 4. & q. 10. ar. 2.

Aug. 1. ps. 79. habet in sententia, to. 8.

Cap. 28. & vit. to. 5.

q. 75. ar. 1.

& potus, & alia hmoi: sine quantum ad cōseruationem speciei, sicut in ueneris, & horū inordinatus appetitus dī concupiscentia carnis. Alia est cōcupiscentia animalis, eorum. I. quæ per sensum carnis sūntentationē, aut delectationē nō afferunt, sed sūnt delectabilia sūm apprehensionē imaginationis, aut alicuius hmoi acceptationis, sicut sūnt pecunia, ornatus vestium, & alia hmoi: & hęc quidem animalis concupiscentia vocatur concupiscentia oculorū, sicut intelligatur concupiscentia oculi, lipsius visio nis, quæ sit per oculos, ut referatur ad curiositatē, secundum quod * Aug. exponit in 10. Cōfess. siue referatur ad concupiscentiā rerum, quę exterius oculis proponuntur, ut referatur ad cupiditatem, secundum quod ab aliis exponitur. Appetitus autē inordinatus boni ardui pertinet ad superbā uitā. nam superbia est appetitus inordinatus excellentiā, ut * in ceteris dicit. Et sic patet, quod ad ista tria reduci possunt oēs passiones, quę sūnt causa peccati: nam ad duo prima rēducuntur oēs passiones cōcupiscentis: ad tertiam autē oēs passiones irascibilis, quod ideo non diuiditur in duo, quia oēs passiones irascibilis naturaliter conformantur cōcupiscentiā animali.

AD PRIMVM ergo dicendū, quod secundum quod cupiditas impōtat uniuersaliter appetitum cuiuslibet boni, sic etiam superbia uitę continetur sub cupiditate. Quomodo autem cupiditas, secundum quod est speciale uirium, quod auaritia nominatur, sit radix omnium peccatorum, * infra dicitur.

AD SECUNDVM dicendum, quod concupiscentia oculorū nō dī hęc cōcupiscentia oīum rerū, quę uideri oculis pnt, sed solū earū in quibus nō qritur delectatio carnis, quæ est sū tactum, sed solū delectatio oculi, id est, cuiuscunq; apprehensio virtutis.

AD TERTIVM dicendum, quod sensus uisus est excellentior inter oēs alios sensus, & ad plura se extendens, ut dicitur in 1. * Metaph. & ideo nomē eius transferatur ad omnes alios sensus, & etiam ad omnes interiores apprehensiones, ut * August. dicit in lib. de uerbis Domini.

AD QVARTVM Dicendum, quod fuga mali causatur ex appetitu boni, ut supra dictum est: & ideo ponitur solum passiones inclinantes ad bonū tanquam causa earum, quę faciunt inordinate fugam mali.

Art. 3. Prę. Quanto intensiori uoluntate aliquis facit peccatum, tãto grauius uidet peccare: sed passio impellens uoluntatē, facit eã uehementius ferri in actū peccati: ergo passio aggrauat peccatū.

SED CONTRA. Passio ipsa concupiscentię uocatur rēratio carnis: sed quãto aliquis maiori tentatione prostermitur, tanto minus peccat, ut patet p * Aug. ergo passio diminuit peccatū.

RESPON. Dicendum, quod peccatum essentialiter cōsistit in actū lib. arbit. quod est facultas uolūtatis, & rationis: passio autem est motus appetitus sensitui. Appetitus autem sensituius potest se habere ad lib. arbit. & antecedenter, & cōsequēter. Antecedenter quidem, sūm quod passio appetitus sensitui trahit, uel inclināt rōnem, uel uoluntatē, ut supra dictum est. Consequenter autem, sūm quod motus superiorū uirium, si sint uehementes, redundant in inferiores.

Criores. Non. n. potest uoluntas intente moueri in aliquid, quin excitetur aliqua passio in appetitu sensitui. Si igitur accipitur passio secundum quod præcedit actum peccati, sic necesse est, quod diminuat peccatum. Actus enim in tantum est peccatum, in quantum est uolūtariū, & in nobis existens. Esse autē aliquid in nobis dī per rationem, & uoluntatem: unde quanto rō, & uoluntates ex se aliquid agunt, nō ex impulsu passionis, magis est uolūtariū, & in nobis existēs, & secundum hoc passio minuit peccatum, in quantum minuit uolūtariū: passio autē consequens non diminiuit peccatū, sed magis auget, uel potius est signum magnitudinis eius, in quantum, si demonstrat intensionem uoluntatis ad actum peccati, & sic uoluntatis est quod quanto aliq; maiori libidine, uel concupiscentia peccat, tanto magis peccat.

Dicendum, quod passio est causa peccati ex parte cōuersionis. Grauitas autem peccati magis attenditur ex parte auersionis, quæ quidem ex cōuersione sequitur per accidens, id est, præter intentionem peccantis. Causa autem per accidens augmentata, non augmentant effectus, sed solum causat per se.

AD SECUNDVM dicendum, quod bona passio consequens iudicium rationis augmentat meritum: si autem præcedit, ut scilicet homo magis ex passione, quam ex iudicio rationis moueatur ad bene agendum, talis passio diminuit bonitatem, & laudem actus.

AD TERTIVM dicendū, quod si motus uolūtatis sit intensior Prima Secunda S. Tho. Y 3 ex

Ad primum solum dicitur: quod grauitas peccatorum attenditur secundum obiecta causaliter, secundum autē auersiones, formaliter: quia grauitas conditio est materialis, quæ in auersione peccati consistit. Et propterea hic dicitur, quod magis attenditur ex parte auersionis.

Innuitur II 14. de ci. Dei 12. in fi. 3

Ad secundum dicitur, quod aliud est illud quod de obiecto peccati, & aliud de cōuersione ad obiectum: augmentato namque obiecto, auget auersio & malitia, quia per se sequitur ad illud, ut superius patet. Augmentata autem cōuersione ad ipsum, non oportet augeri auersionem, quia cōuersio ex intentione mentitur, quæ per accidens respicit obiectum, ut causa auersionem: & propterea in littera augmentata cōuersio, causat per accidens ponit se respectu auersionis.

In responsione ad tertium eundem articulo sexto, q. author intendit, quod motus uoluntatis dupliciter potest attendi, scilicet, in quantum proprius uoluntati, & in quantum communis uoluntati, & passioni. Si sit intensus ut proprius uoluntati, i. ex ipsa inclinatione uoluntatis, quãto intensior, tãto grauior culpa, & similiter maius meritum. Si autem sit intensus ut communis, id est, ex passionis inclinatione, sic nō quãto intensior, tãto grauior culpa: nec maius meritum. Et ratio est, quia intensio illa cōsurgit ex causa diuiniuente ratione uoluntati: peccatum autē & meritum consistunt in ratione uoluntati.

Ad primum ergo dicendū, quod passio est causa peccati ex parte cōuersionis. Grauitas autem peccati magis attenditur ex parte auersionis, quæ quidem ex cōuersione sequitur per accidens, id est, præter intentionem peccantis. Causa autem per accidens augmentata, non augmentant effectus, sed solum causat per se.

AD SECUNDVM dicendum, quod bona passio consequens iudicium rationis augmentat meritum: si autem præcedit, ut scilicet homo magis ex passione, quam ex iudicio rationis moueatur ad bene agendum, talis passio diminuit bonitatem, & laudem actus.

AD TERTIVM dicendū, quod si motus uolūtatis sit intensior Prima Secunda S. Tho. Y 3 ex

ARTICVLVS VI.

Utrum peccatum alleuietur propter passionem.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod peccatum non alleuietur propter passionē. Augmentum. n. causat auget effectū. si. n. calidum dissoluit, magis calidū magis dissoluit: sed passio est cā peccati, ut * habitum est. ergo quanto est intensior passio, tãto est maius peccatum. passio igit nō minuit peccatum, sed auget.

Q2 Prę. Sicut se habet passio bona ad meritū, ita se habet mala passio ad peccatū: sed bona passio auget meritum. tãto. n. aliq; magis uideret mereri, quãto ex maiori misericordia patris subuenit. ergo et mala passio magis aggrauat peccatum, q̄ alleuiet.

Super Quæstio septagesima septima articulo sextimo.

Articulus. e. omittis tertio, quarto, & quinto, duo dubia occurrunt: circa responsionem ad primum. Superius namq; in q. 73 ar. dictum est, quod grauitas essentialis peccatorum attenditur secundum obiecta: nunc uero dicitur, quod magis attenditur secundum auersionem: & ex hoc nascitur secundū dubium quia si grauitas peccati attenditur secundum obiectum, augmentata cōuersione ad obiectum, augetur peccatū: quoniam cōuersio non per accidens, sed per se respicit obiectum, unde est grauitas.